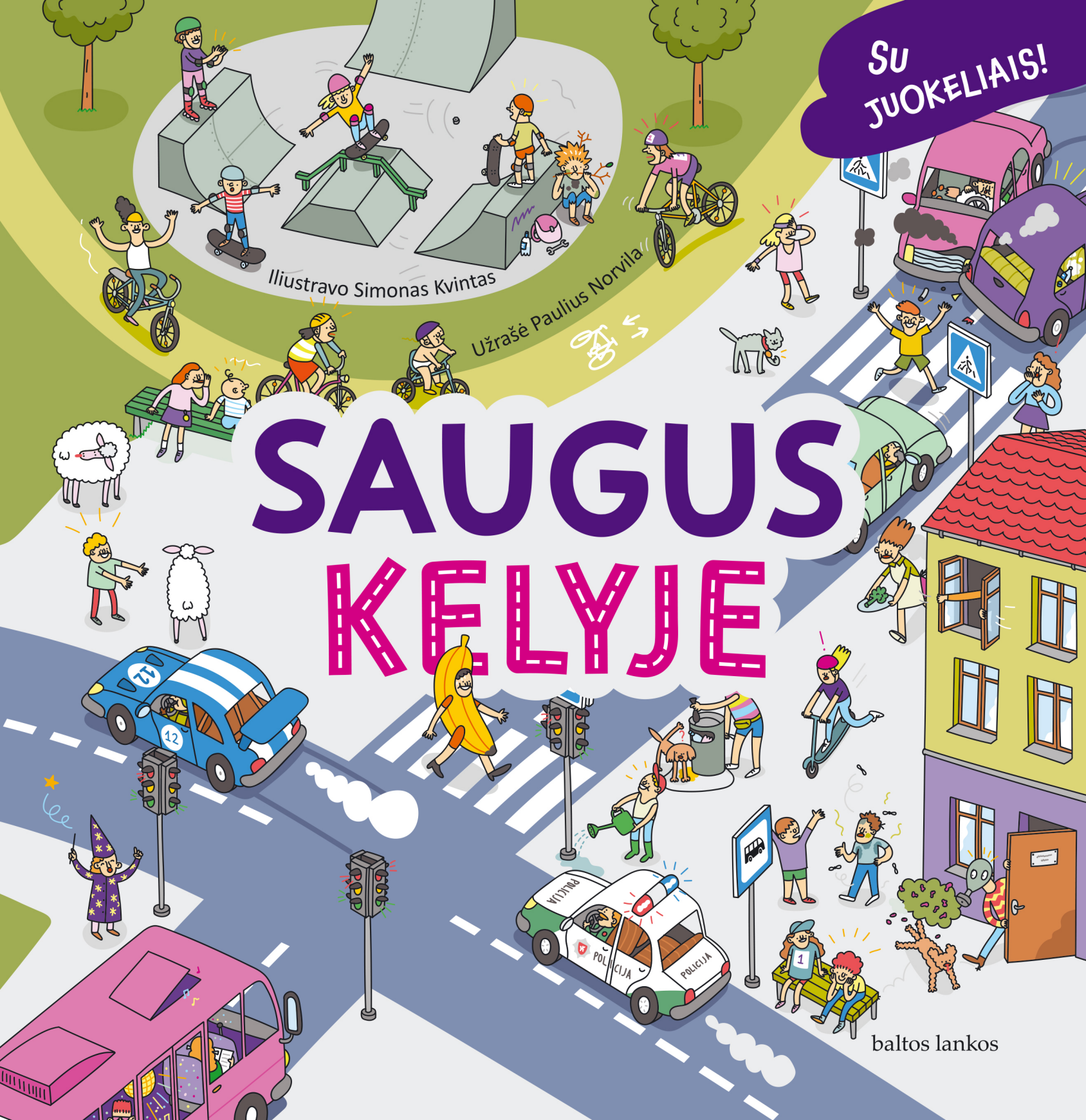

SU
JUOKELIAIS!

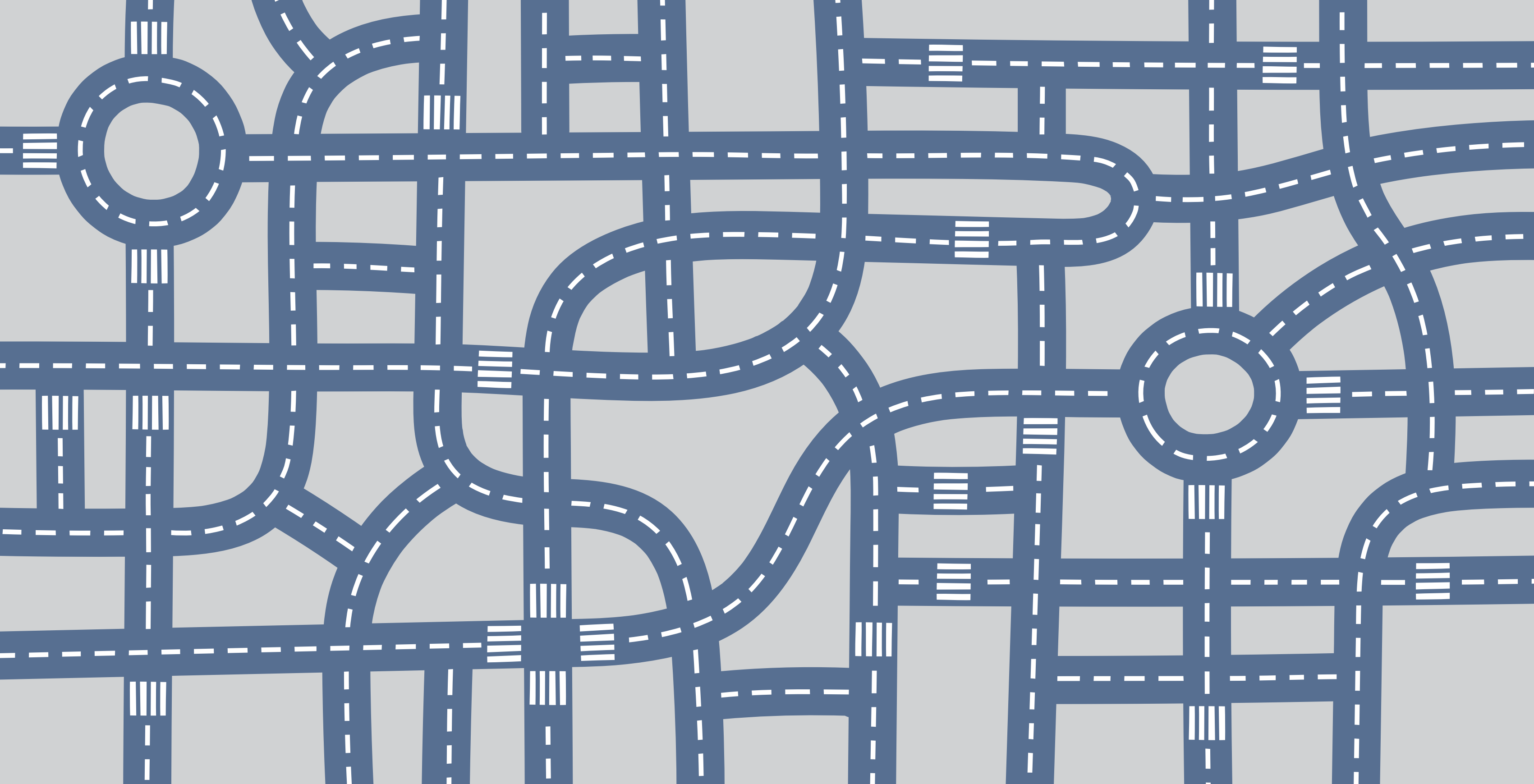
Ilustravo Simonas Kvintas

Užrašė Paulius Norvila

SAUGUS KELYJE

baltos lankos

Socialinei iniciatyvai
**„Apsaugok mane“ –
25 metai!**

Ši knyga išleista „Lietuvos draudimo“ inicijuotos socialinės akcijos „Apsaugok mane“ jubiliejaus proga. Dvidešimt penkerius metus kiekvieną rugsėjį bendrovė apdraudžia visus Lietuvos moksleivius nuo nelaimingų atsitikimų kelyje, taip įgyvendindama įmonės misiją – dirbti tam, kad mūsų visų ateitis būtų saugi ir rami.

Knygos turinys parengtas bendradarbiaujant su Lietuvos policija.

Už konsultacijas rengiant knygos turinį taip pat dėkojame Agnei Šarakauskei, pradinio ugdymo mokytojai metodininkei.

Paulius Norvila

Iliustravo
Simonas Kvintas

Maketavo
Agnė Kananaitienė

Redaktorė
Regina Katkevičienė

Korektorė
Lina Tumienė

Knygos leidyba
Gabjota Alūzaitė, Brigita Gaižauskė

ISBN: 978-609-479-954-9

© Paulius Norvila, 2024
© Simonas Kvintas, iliustracijos, viršelis, 2024
© Baltų lankų leidyba, 2024

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ir būdu, įskaitant, išleidžiant ar kopijuojant, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinkluose, įskaitant internete, negavus išankstinio rašytinio UAB „Baltų lankų“ leidyba sutikimo. Šis leidinys nesuteikia jo turėtoji jokių intelektualinės nuosavybės teisių į leidinio turinį.

Draudžiama šį leidinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, atgaminti mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose be išankstinio rašytinio UAB „Baltų lankų“ leidyba sutikimo.

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

Užrašė
Paulius Norvila

Iliustravo
Simonas Kvintas

baltos lankos

Net 40 proc. visų nelaimingų atsitikimų patiria pradinųjų klasių moksleiviai.

Pagal amžių daugiausia nelaimingų atsitikimų patiria 10–12 metų vaikai. Tikėtina, kad tai susiję su didesniu vaikų savarankiškumu, kai tėvai vis rečiau lydi juos į mokyklą ir kitus užsiėmimus.

Dažniausiai per nelaimingus atsitikimus lūžta kaulai, sužeidžiami minkštieji audiniai.

Per pastarąjį dešimtmetį beveik 10 proc. visų nelaimingų atsitikimų įvyko automobilių avarijose, važiuojant dviračiu, paspirtuku, riedlente ar rogėmis. 40 proc. visų nelaimingų atsitikimų įvyksta mokykloje ir įvairiose sporto treniruotėse.

Daugiausia įvykių nutinka rugsėjį, kai vaikai sugrįžta į mokyklą, daugiau dalyvauja eisme, ir gegužės, birželio mėnesiais, po pamokų pasinėrus į vasariškas pramogas.

Statistika pagrįsta pastarųjų 10-ies metų „Lietuvos draudimo“ duomenimis, vertinant vaikams nutinkančius nelaimingus atsitikimus.

Mieli vaikai, tėvai, globėjai, mokytojai –

džiaugiuosi, kad jums į rankas pateko ši svarbi knyga. Ją kartu su autoriais, padedami policijos pareigūnų iš Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos ir konsultuodamiesi su pradinio ugdymo specialistėmis, sukūrėme tam, kad mieste, gatvėje, kelyje, parke ar autobuse visi būtume saugesni.

„Lietuvos draudimo“ duomenimis, net 40 proc. visų nelaimingų atsitikimų patiria būtent pradinukai. Todėl, norėdami atkreipti dėmesį į vaikų saugumą kelyje, jau 25 metus vykdomė socialinę akciją „Apsaugok mane“. Kasmet kiekvieną rugsėjį apdraudžiame visus Lietuvos moksleivius nuo nelaimingų atsitikimų kelyje. Taip įgyvendiname mūsų įmonės misiją – dirbti tam, kad jūsų ateitis būtų saugi ir rami.

Ši knyga – tai dovana vaikams, tėvams, mokytojams akcijos „Apsaugok mane“ 25-ojo gimtadienio proga. Daugiau nei tūkstantį jos egzempliorių „Lietuvos draudimas“ dovanoja Lietuvos savivaldybių ir mokyklų bibliotekoms. Tikiuosi, kad ji taps svarbiausia pradinųjų klasių moksleivių knyga, pirmąją būtinų perskaityti knygų sąrašė, nes saugumas yra visų mūsų bendras tikslas ir rūpestis.

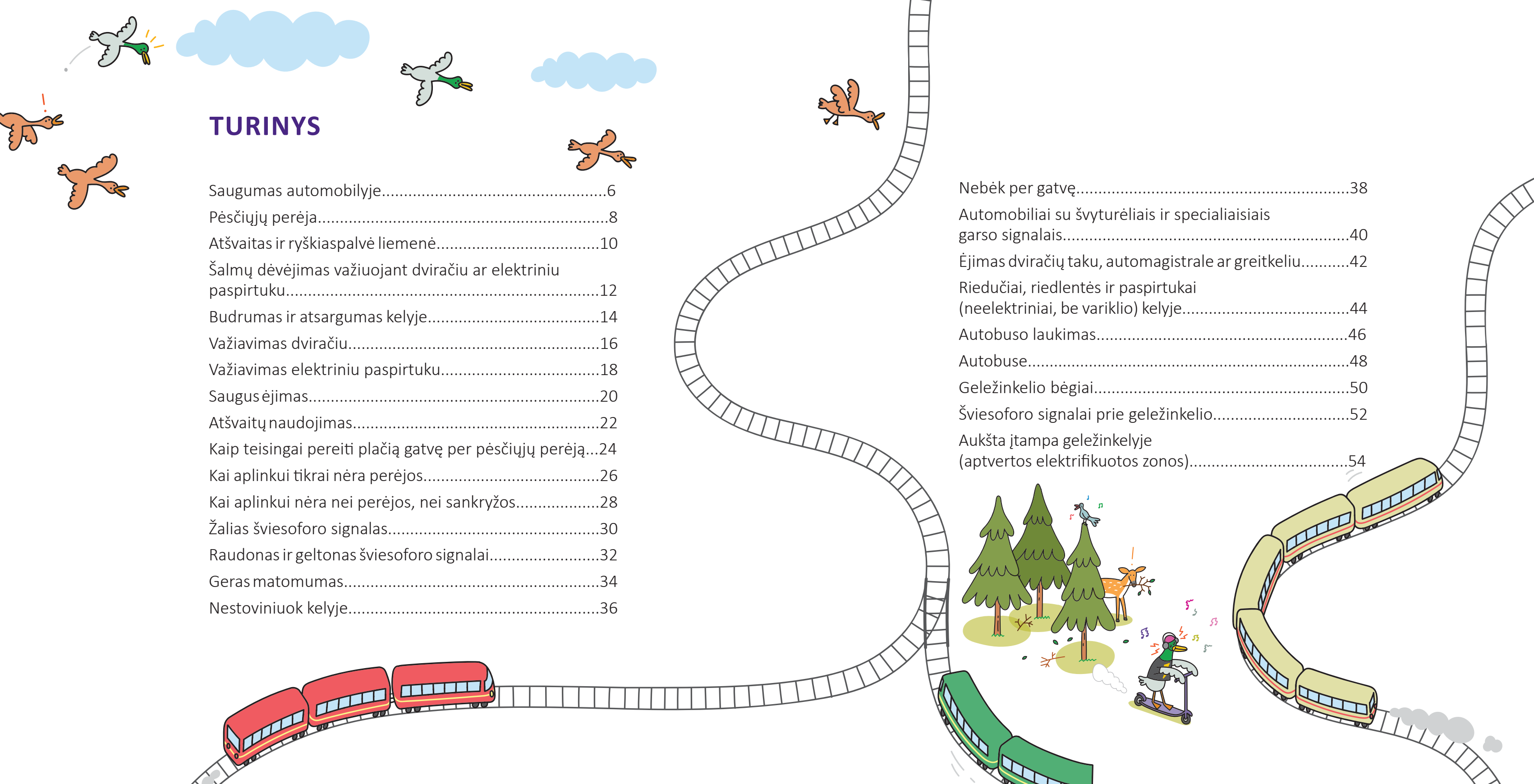
Linkiu, kad vaikų kelias į mokyklą, būrelius, pas draugus ar namo būtų saugus ir nuotaikingas – kaip ir ši knyga.

*Nuoširdžiai –
Kęstutis Šerpytis,
„Lietuvos draudimo“ generalinis direktorius*

TURINYS

Saugumas automobilyje.....	6
Pėsčiųjų perėja.....	8
Atšvaitas ir ryškiaspalvė liemenė.....	10
Šalmų dėvėjimas važiuojant dviračiu ar elektriniu paspirtuku.....	12
Budrumas ir atsargumas kelyje.....	14
Važiavimas dviračiu.....	16
Važiavimas elektriniu paspirtuku.....	18
Saugus ėjimas.....	20
Atšvaitų naudojimas.....	22
Kaip teisingai pereiti plačią gatvę per pėsčiųjų perėją...24	
Kai aplinkui tikrai nėra perėjos.....	26
Kai aplinkui nėra nei perėjos, nei sankryžos.....	28
Žalias šviesoforo signalas.....	30
Raudonas ir geltonas šviesoforo signalai.....	32
Geras matomumas.....	34
Nestoviniuok kelyje.....	36

Nebėk per gatvę.....	38
Automobiliai su švyturėliais ir specialiaisiais garso signalais.....	40
Ėjimas dviračių taku, automagistrale ar greitkeliu.....	42
Riedučiai, riedlentės ir paspirtukai (neelektriniai, be variklio) kelyje.....	44
Autobuso laukimas.....	46
Autobuse.....	48
Geležinkelio bėgiai.....	50
Šviesoforo signalai prie geležinkelio.....	52
Aukšta įtampa geležinkelyje (aptvertos elektrifikuotos zonos).....	54

SAUGUMAS AUTOMOBILYJE

Važiuodami automobiliu, taip pat autobusu ar mokykliniu autobusiuku, mikroautobusu ar taksi vairuotojas ir VISI keleiviai, aukštesnei nei 135 centimetrų, privalo segėti saugos diržus, jei šie transporto priemonėje įrengti. Žemesnei nei 135 centimetrų vaikai privalo sėdėti vaikų ūgiui ir svoriui specialiai pritaikytose kėdutėse (sėdynėse), užsisegę

saugos diržus.

Saugos diržas turi būti užsegtas taisyklingai: per juostas per petį ir per juosmenį.

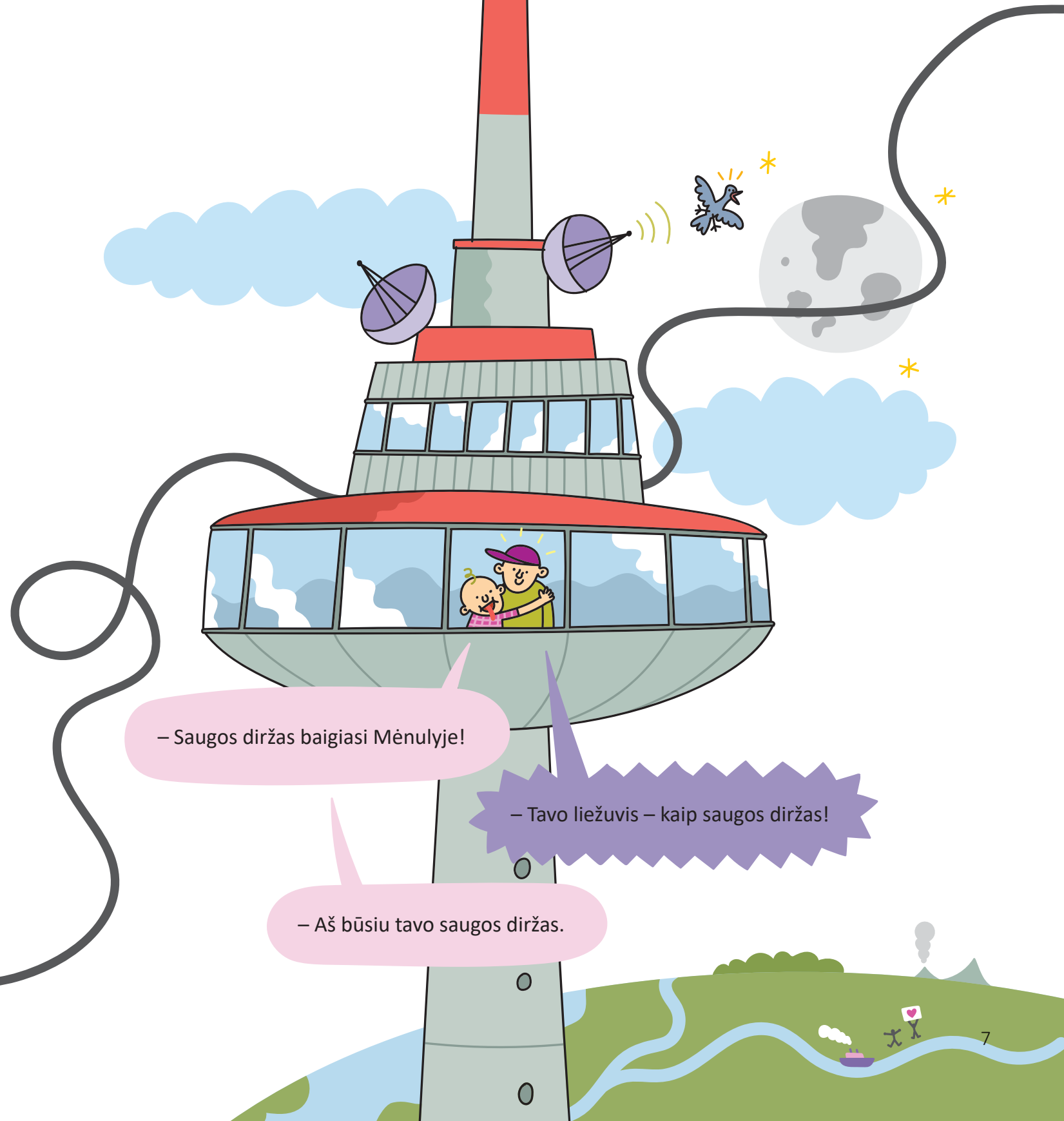
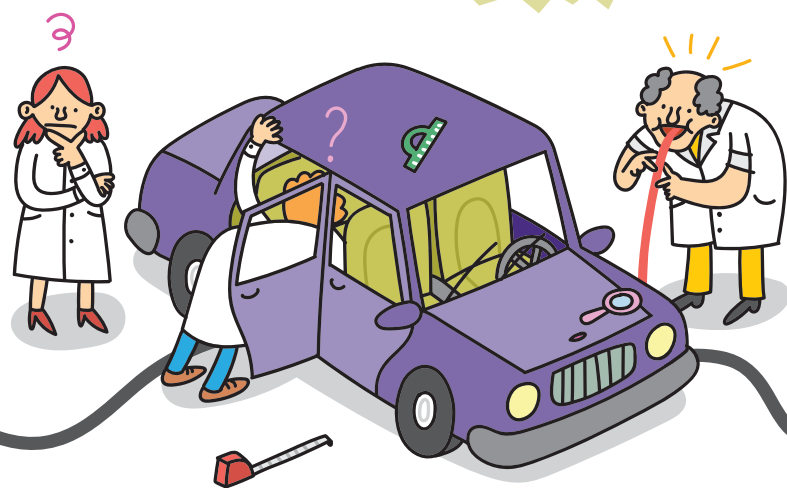
Užsegus saugos diržą būtina prisiminti, kad svarbu saugoti ne tik save, bet ir aplinkinius, todėl automobilyje ar kitoje transporto priemonėje negalima triukšmauti, šėlioti ar kitaip trukdyti vairuotojui.

AR ŽINAI, KAD...

Užsegtas saugos diržas gali apsaugoti nuo sunkaus sužeidimo ar net išgelbėti tavo gyvybę, jei įvyktų nelaimingas atsitikimas (jis vadinamas eismo įvykiu).

TIESA AR PRAMANAI?

- Saugos diržas toks ilgas, kad niekas nėra matęs, kur jis baigiasi.
- Mokslininkai jau daugybę metų aiškinasi ir mėgina įrodyti, kad saugos diržas neturi pabaigos. Visai kaip liežuvis, upė arba televizijos bokštas.

– Saugos diržas baigiasi Mėnulyje!

– Tavo liežuvis – kaip saugos diržas!

– Aš būsiu tavo saugos diržas.

PĒSČIŪJŪ PERĒJA

Ļ kitā gatvės pusē visi pēstieji privalo eiti tik per pēščiūjū perējas. Jei jū nēra, per keliā pereiti galima sankryžose, laikantis šaligatviū arba kelkraščiū linijos. Pēstieji negali peržengti perējos ribū. Jei perējos ar sankryžos nematyti, leidžiama eiti per gatvē statmenai, j abi puses gerai matomoje vietoje ir tik jsitikinus, kad eiti saugu.

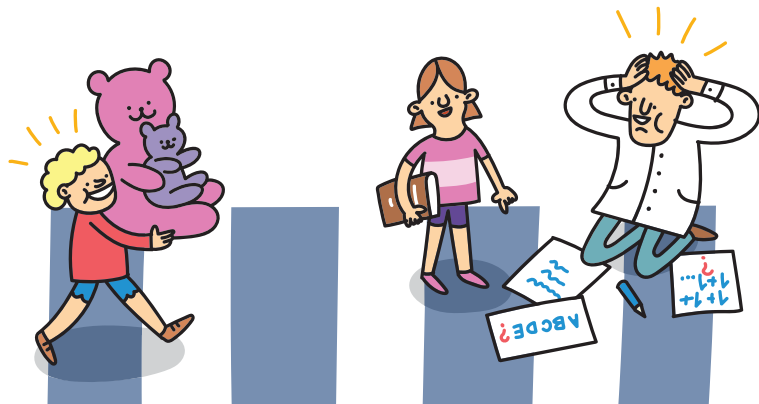
Dviračiū ar elektriniū paspirtukū vairuotojai priēš perējā privalo sumažinti greitj, sustoti prie perējos, nultipti nuo dviračio ar paspirtuko ir persivesti jį per gatvē – važiuoti negalima. Kirsti gatvē važiuojant dviračiu ar paspirtuku, nuo jo nenulipus, galima tik specialiai pažymėtose perējose – dviračiū pervažose.

AR ŽINAI, KAD...

- Pēščiūjū perēja – saugiausia vieta gatvei pereiti. Bet ir joje reikia elgtis atsakingai: klausytis, girdēti, stebēti, kas vyksta aplinkui, tai yra rūpintis savimi ir nekelti pavojaus kitiems.
- Eidamas per pēščiūjū perējā elgiesi saugiai, nes tave daug lengviau pastebēti.
- Pēščiūjū perējos būna nereguliuojamos (be šviesoforo) arba reguliuojamos (su šviesoforu), taip pat požeminēs (tunelis) ir einančios virš kelio (tiltas).
- Per pēščiūjū perējā reikia eiti jos dešine puse.

TIESA AR PĀMANAI?

Vaikai, einantys per pēščiūjū perējā, dvigubai dažniau laimi loterijose, jiems geriau sekasi skaityti ir rašyti. Mokslininkai vis dar aiškinasi, kokiū linijū pēščiūjū perējoje daugiau – juodū ar baltū. Labiausiai paplitusi pēščiūjū perēja – „zebro“. Mažiausiai – kurmio, meškos ir barsuko.

– O jeigu pēščiūjū perējos nēra?

– Vadinasi, ji labai gerai pasislēpusi, ieškok toliau!

ATŠVAITAS IR RYŠKIASPALVĖ LIEMENĖ

Tamsiuoju paros metu ar dieną, kai lyja, sninga, tvyro rūkas, vaikai matomi prastai, todėl privalo prie drabužių segėti kitiems eismo daly-

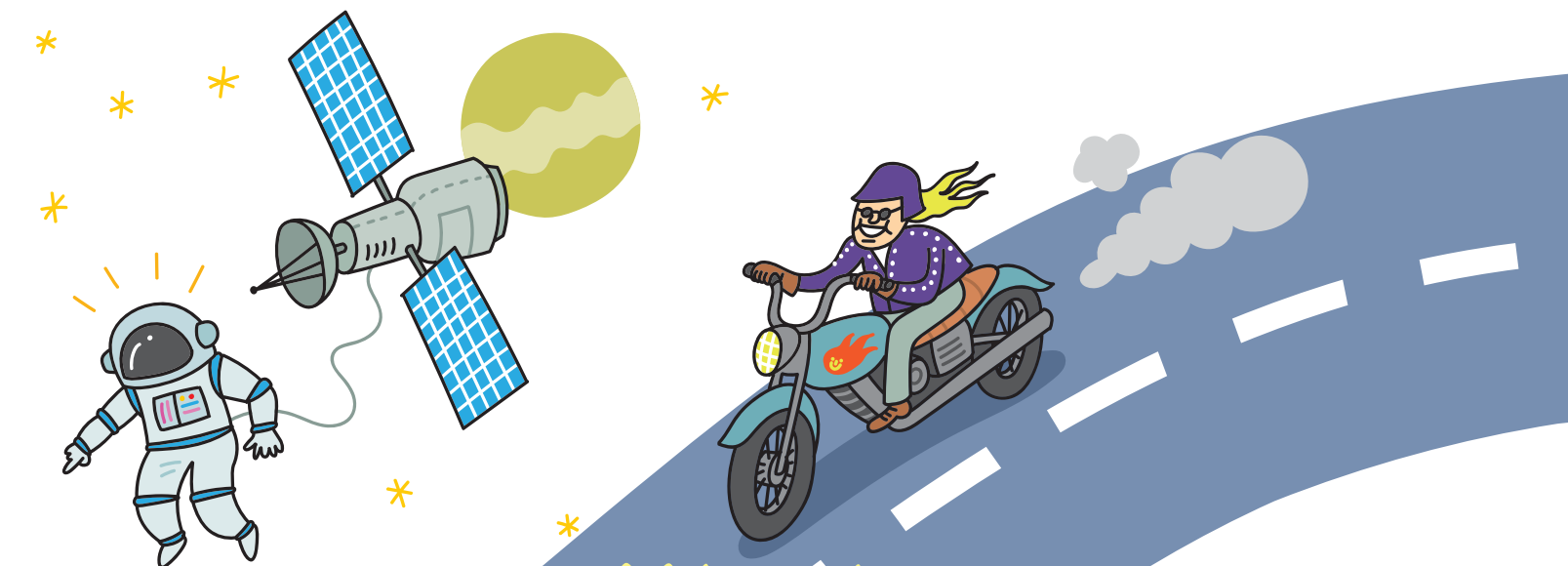
viams gerai matomą atšvaitą arba dėvėti ryškiaspalvę liemenę su šviesą atspindinčiais elementais, tinka ir šviečiantis žibintuvėlis.

AR ŽINAI, KAD...

Segėdamas atšvaitą arba dėvėdamas ryškiaspalvę liemenę su šviesą atspindinčiais elementais esi gerai matomas kitiems eismo dalyviams. Tave su atšvaitu ar ryškiaspalve liemene automobilis su įjungtomis žibintų šviesomis tiesiame ruože gali apšviesti per 150 metrų, be jų gali būti pastebėtas tik iš mažiau nei 50 metrų.

TIESA AR PRAMANAI?

- Vaikai, segintys atšvaitus ar vilkintys ryškiaspalvę liemenę su šviesą atspindinčiais elementais, yra gerai matomi ne tik iš kitos gatvės pusės, bet ir iš kosmoso.
- Tokius vaikus mėgsta ir dažnai seka draugiški gyvūnai (ypač stirnos, drambliai ir žirafos), tikėdamiesi, kad vaikai parodys jiems kelią į laimę.

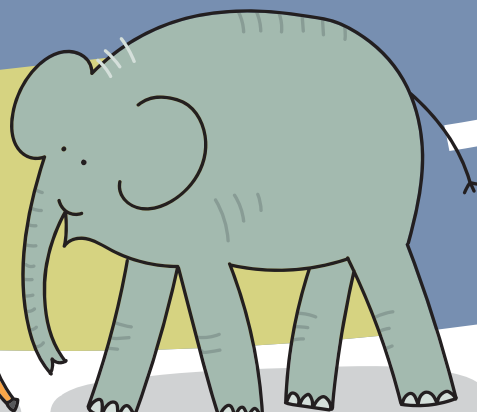
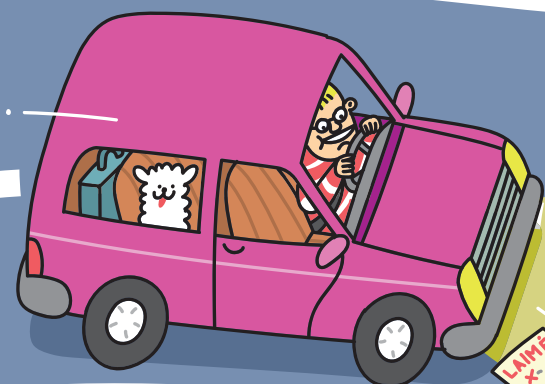

– Mano atšvaitas pagamintas iš žvaigždės trupinių!

– O mano – iš pieninių dantų!

– Su ryškiaspalve liemene atrodau kaip policininkas!

– Arba kaip televizijos bokštas.

ŠALMŲ DĖVĖJIMAS VAŽIUOJANT DVIRAČIU AR ELEKTRINIU PASPIRTUKU

Vaikai iki 18 metų važiuodami ar vežami dviračiu privalo būti užsidėję ir užsisegę šalimą.

Šalmas turi būti reikiamo dydžio: nespau-

ti galvos, ausų, tačiau ir nebūti per laisvas. Labai svarbu, kad šalmas dengtų kaktą iki vidurio, šalmo dirželiai gerai priglustų, o saktis būtų užsegta.

AR ŽINAI, KAD...

Jei gatvėje nutiktų nelaimė, šalmas gali apsaugoti, kad nesusižeistum galvos, ar net išgelbėti gyvybę.

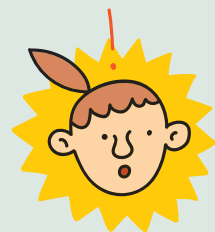
TIESA AR PĖRAMANAI?

- Šalmas gali ne tik apsaugoti galvą, bet ir atstoti gerą kastuvą atostogaujant prie jūros. Su šalmu galima iškasti daug didesnę duobę negu rankomis (ir giliau, ir greičiau!).
- Taip pat šalimą galima naudoti kaip svarbių dalykų slaptavietę. Po šalmu galima pasikšti pirkinių sąrašą, laišką draugui arba patį gražiausią nuo medžio nukritusį lapą (geltonai raudoną arba raudonai geltoną).

– Jeigu ant šalmo nuspieščiau saulę, visos dienos jums būtų saulėtos!

– Jau ir dabar tu mums kaip saulė. Kartais galėtum taip ryškiai ir nebešviesti.

– Pažiūrėkit, mano galva penkis kartus saugesnė!

BUDRUMAS IR ATSARGUMAS KELYJE

Vaikai, eidami šaligatviu, pėsčiųjų taku, pėsčiųjų ir dviračių taku, kirsdami gatvę ar kitaip dalyvaudami eisme (važiuodami dviračiu, elektriniu paspirtuku), privalo

visada išlikti budrūs, susikaupę, atidūs, stebėti aplinką ir girdėti, kas vyksta aplinkui. Vadinasi, nesiblaškyti, nedėvėti ausinių, nežiūrėti į telefono ekraną.

AR ŽINAI, KAD...

Visuomet išlikdamas budrus, gali greičiau sureaguoti į kylantį pavojų (pastebėti jį ar išgirsti) ir taip apsaugoti ne tik save, bet ir aplinkinius.

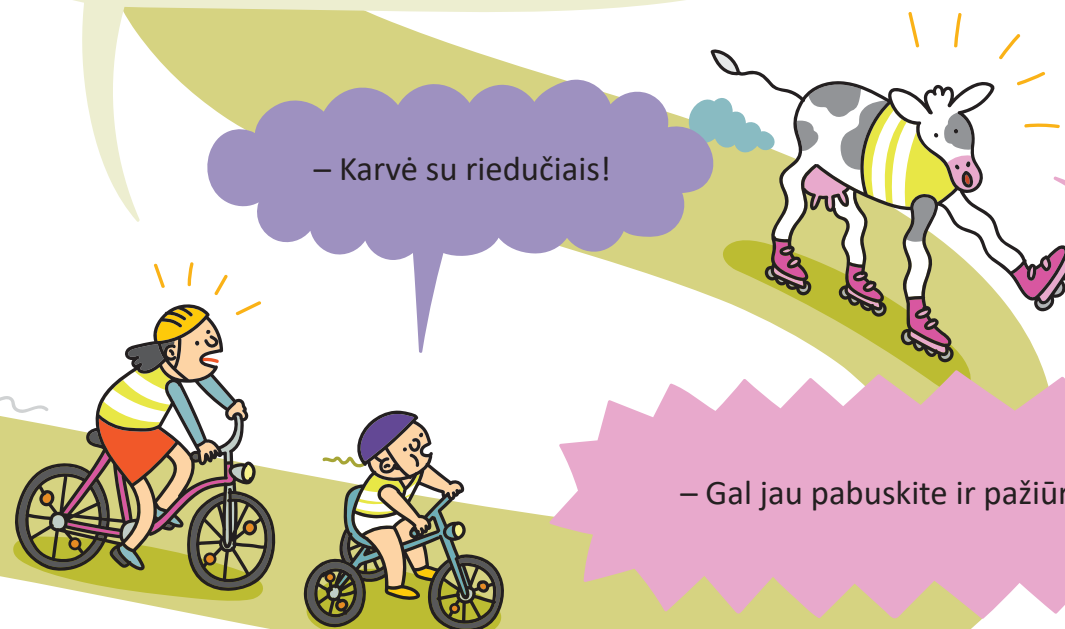
TIESA AR PRAMANAI?

- Jeigu važiuodami dviračiu ar elektriniu paspirtuku vaikai per ausines klausosi raminančios muzikos, jau ties pirmu posūkiu dažniausiai užmiega. O tuomet įsivaizduoja, kad važiuoja ne gatve, bet sapnuose. Tai pavojinga, nes tokiame sapne užsigavus dar ilgai skauda ir tikrame gyvenime.
- Vaikai, kurie klausosi trankios ir garsios muzikos, važiuodami pradeda galva linksėti į muzikos ritmą ir iš šono atrodo tarsi žirafos ar antys.

– Aš sapnuoju ar iš tikrųjų priekyje – karvė?

– Karvė su riedučiais!

– Gal jau pabuskite ir pažiūrėkite į kelią!

VAŽIAVIMAS DVIRAČIU

Važiuoti dviračiu važiuojamąją kelio dalimi gali:

- vaikai nuo 14 metų;
- vaikai nuo 12 metų – tik išklause mokymus ir turintys mokyklos išduotą dviratininko pažymėjimą;
- vaikai nuo 8 metų – tik prižiūrimi suaugusiojo.

Važiuoti dviračiu leidžiama dviračių, pėsčiųjų ir dviračių takais arba dviračių juostomis kuo arčiau jų dešiniojo krašto. Jei jų nėra, tada tam tinkamu kelkraščiu. Dviračio vairuotojas privalo duoti kelią pėstiesiems, neturi jiems trukdyti ar kelti pavojaus. Pro pėsčiųjų leidžiama važiuoti greičiau, pana-

šiu į pėsčiojo greitį (maždaug 3–7 km/val.), ir palikus saugų atstumą iš šono. Jei eismą reguliuoja šviesoforas, privaloma paisyti jo signalų.

Dar labai svarbu! Dviratis turi turėti tvarkingą stabdį ir garso signalą, ant ratų stipinų iš abiejų pusių pritvirtintus oranžinius šviesos atšvaitus. Dviračio gale turi būti raudonas šviesos atšvaitas arba raudonos šviesos žibintas, o priekyje – baltos šviesos žibintas. O kad kelyje būtum dar saugesnis, važiuodamas dviračiu dėvėk ryškiaspalvę liemenę su šviesą atspindinčiais elementais ir būk užsiėgęs dviratininko šalma. Tada tave tikrai visi matys!

AR ŽINAI, KAD...

Jeigu dviračio vairą laikysi abiem rankomis ir elgsiesi atsakingai, kelionės tikslą pasieksi saugiau.

TIESA AR PRAMANAI?

Važiuojant dviračiu draudžiama įsikibti į kitas transporto priemones, tačiau nieko nepasakyta apie įsikibimą į gyvūnus. Tad vaikai, kurie važiuodami dviračiu įsikibs į arklio uodegą, išmoks labai gerai žvengti (kartais gali net pamiršti, kaip kalbėti), o tie, kurie įsikibs į papūgos snapą, – akimirksniu pavirs piratais.

VAŽIAVIMAS ELEKTRINIU PASPIRTUKU

Elektriniu paspirtuku (kaip ir elektrine riedlente, vienaračiu, riedžiu) leidžiama važiuoti tik po vieną ir tik nuo 16 metų.

Nuo 14 metų leidžiama važiuoti tik išklausiusiems mokymus ir turintiems mokyklos išduotą pažymėjimą.

Elektriniu paspirtuku leidžiama važiuoti dviračių takais, pėsčiųjų ir dviračių takais,

dviračių juostomis, o jei jų nėra – kelkraščiu, šaligatviu, važiuojamosios kelio dalies kraštine dešine eismo juosta (kuo arčiau jos dešiniojo krašto).

Gyvenamojo namo kieme elektriniu paspirtuku važiuoti gali visi vaikai, tačiau jaunesnius nei 10 metų vaikus privalo prižiūrėti suaugęs žmogus.

AR ŽINAI, KAD...

Važiuodamas elektriniu paspirtuku esi toks pats svarbus eismo dalyvis kaip ir visi kiti.

TIESA AR PRAMANAI?

- Jeigu pamirši įkrauti akumuliatorių, elektrinis paspirtukas labai greitai gali pavirsti paprastu paspirtuku (be variklio).
- Paprastą paspirtuką (be variklio) galima įkrauti sveikai valgant ir ilgai miegant – būsi sveikesnis, stipresnis, todėl ir važiuoti pavyks kur kas greičiau.

– Čia mano elektrinis paspirtukas!

– O čia mano! Jo toks vardas – Elektrinis Paspirtukas. Esu dar per mažas, kad turėčiau tikrą, tai bent šuniuką taip pavadinau.

– Tavo elektrinis paspirtukas gražesnis.